

ילדים יוזמים ומשפיעים

דנה לצוותים חינוכיים בנושא טיפוח יזמות של ילדים

רציונל

היזמות בהקשרה הרחב מבטאת גישה של הפרט לחיים והשימוש שהוא עושה במערכת של כישורים, מיומנויות ויכולות המכוונים אותו לחשוב על דברים חדשים ולגרום למימוש לרווחתו ולרווחת סביבתו. היזמות מבטאת מסרים של חדשנות ושל מימוש חלומות ורעיונות תוך מפגש בין מיצוי פוטנציאל אישי לבין מתן מענה לצרכים חברתיים סביבתיים. היזמות מייחסת חשיבות לטיפוח הפרט וצרכיו, אך גם מעודדת אותו לראות את מחויבותו לזולת. זוהי גישה המאפשרת לאזן בין מימוש צרכי הפרט לבין הדאגה לרווחת החברה. ליזמות הגדרות שונות. רובן מצביעות על כך שהיזמות קשורה ליצירת הקשרים חדשים; לפיתוח נקודות מבט מקוריות; ליציאה מתוך מוסכמות ומסגרות מקובלות; למציאת פתרונות חדשים אך בני יישום, המשלבים מציאות עם דמיון ויצירה. הנחת היסוד של החינוך החברתי ערכי היא שיזמות כוללת תפיסת עולם ערכית, מערכת של מיומנויות ויכולות שאותן ניתן לשכלל במהלך חינוכי של אימון והתנסות. על פי תפיסה זו יש לאפשר לכל לומד להתנסות בביצוע שלבי התהליך היזמי באופן מלא או חלקי.

שלבי התהליך היזמי

התהליך היזמי מאפשר ללומדים להתנסות ביישום ערכי מפתח ה"ב ובפיתוח תפקודי לומד מגוונים. תהליך זה דורש מהלומדים לממש את תפקודי ההכונה העצמית בלמידה ולהוציאם מן הכוח אל הפועל. הלומדים מתבקשים לאתר צרכים, להציע מענים שונים, להפעיל שיקולי דעת בבחירת המענה המתאים ולתכנן את צעדיהם בהמשך בהתבסס על תהליכי חשיבה קוגניטיביים ומטה קוגניטיביים. כל אלה נשענים על מוטיבציה פנימית ועל תחושת מסוגלות ביחס ליכולתם לממש את היוזמה.

התהליך היזמי הוא תהליך מורכב של מימוש רעיון והוצאתו מן הכוח אל הפועל לפי השלבים הבאים:

1. איתור צרכים

איתור צורך/זיהוי הזדמנות

(חלום שרוצים להגשים, בעיה שרוצים לפתור, רעיון שרוצים לממש, צורך שרוצים לספק)

2. בחירת כיוון למיזם

העלאת מספר רעיונות, בחירה ברעיון אחד ובדיקת ההיתכנות שלו:
האם הרעיון ניתן למימוש? האם יש כבר מיזם שנותן מענה מתאים?

3. בניית תכנית פעולה

מה נעשה?

למען מי/מה נעשה?

איך נעשה זאת? (פעולות, משאבים קיימים, משאבים שצריכים לגייס, חלוקת תפקידים, לוח זמנים)

אילו ערכים והתנהגויות נאמץ?

עם מה נדרש להתמודד? (קשיים, אילוצים, אתגרים)

מי יהיה שותף? (את מי נגייס?)

מה נראה/נקבל בסוף התהליך? (תוצר, אירוע חד פעמי, התנהגות)

מה נעריך? איך נעריך? מי יעריך?

4. ביצוע – הוצאה מהכוח אל הפועל

ביצוע השלבים שתכננו תוך בדיקה מתמדת של ההתקדמות: האם אנו בדרך להשגת המטרה?

5. הערכת התהליך, התוצר, המענה לצורך

האם השגנו את המצופה? (הבאת עדויות)

מטרות הסדנה

1. העלאת המודעות לחשיבות היזמות ולמשמעותה עבור הפרט והחברה ולערכים הגלומים בה.
2. היכרות עם התהליך יזמי, מרכיביו ומאפייניו.
3. בחינת שלבי היזמות בעקבות התבוננות במיזמים שונים.

מהלך הסדנה

חלק ראשון - בירור תפיסות עולם אודות היזמות

א. "שוק היזמות" -

כל משתתף יקבל תיק/שקית/קופסת מתנה ויוזמן לבקר ב"שוק היזמות".
ההנחיה: חשבו על אדם יקר לכם (בן משפחה, תלמיד, מודרך, חבר, אחר) שיש לו לדעתכם את היכולת או השאיפה (חלום) ליזום, לפתח, ליצור שינוי.
בקרו בתחנות השונות של "שוק היזמות" ובחרו עבורו 3 מתנות שיסייעו לו לממש את החלום/היכולות להיות יזם:

בתחנה הראשונה - כל משתתף יבחר שלוש תכונות שירצה להעניק למקבל המתנה (נספח א').
בתחנה השנייה - כל משתתף יכתוב או יצייר כיצד ילווה את מקבל המתנה בתהליך, כיצד הוא יהיה שם בשבילו. אפשר להציג בתחנה זו קטע השראה כמו: כדי להגשים חלום אחד ישן/אהוד מנור.
בתחנה השלישית - כל משתתף יבחר טיפ, עצה, נקודה למחשבה עבור מקבל המתנה (רשימת היגדים - נספח ב')

(במהלך הביקור ב"שוק היזמות" ניתן להשמיע את השיר מתנות קטנות"/רמי קליינשטיין.)

ב. שיתוף בזוגות:

המליאה תתחלק לזוגות.
חלק מהזוגות ישתפו זה את זה בתכונות ששמו בתיק וינמקו את בחירתם.
חלק אחר של הזוגות ישתפו זה את זה בטיפ/נקודה למחשבה וינמקו את בחירתם.

ג. שיתוף במליאה:

נקודות לדיון:

1. כיצד בחרתם מה להעניק? מה הנחה אתכם בבחירה? (היכרות עם האדם ועם החוזקות שלו, הנקודות לחיזוק; היכרות עם השאיפה שלו וההבנה של מה שנדרש לשם מימושה; תפיסת העולם שלי אודות מה שנדרש על מנת ליזום; ידע נדרש בתחום הקשור ליזמות; ניסיון קודם שלי בליווי יזמות, ניסיון אישי שלי במימוש יזמות).

2. איסוף תפיסות ועמדות ביחס ליזם וליזמות:

- תכונות נדרשות
- ערכים מובילים ותרומם להתנהגויות
- התמודדויות ואתגרים בהוצאת רעיון מהכוח אל הפועל

חלק שני - היכרות עם היבטים שונים ביזמות

1. הצגת מידע אודות יזמות ושיח אודותיו:

יזמות מבטאת גישה של הפרט לחיים ואת השימוש שהוא עושה במערכת של כישורים, מיומנויות ויכולות המכוונים אותו לחשוב על דברים חדשים ולגרום למימושם לרווחתו ולרווחת סביבתו.

2. הצגת היבטים שונים ביזמות: (נספח ג')

- גישה יזמית - אמונות, תפיסת עולם, עמדות, ערכים, חדשנות
- ידע - בתחום היזמות – המיזם - הפרט היזם
- עשייה - התנסות הלכה למעשה
- חשיבה יזמית - מכלול נהלים ופעולות מחשבתיות שאדם מבצע בתהליך הערכה- השבחה - משוב כחלק מהתהליך לצורך השבחת איכות

חלק שלישי - בחינת התהליך היזמי

1. צפייה בקטע מתוך התכנית "המיזם":

תכנית בה אנשים שונים מציגים מיזמים ייחודיים.

בקטע הנ"ל: דקות 1:02:30-59:22 מציג בר, תלמיד מבי"ס בפתח תקווה, את המיזם שלו ושל חבריו לכיתה: פארק לילדים בעלי מוגבלויות פיזיות, עיוורים וכן ילדים ללא מוגבלות.

<http://www.youtube.com/watch?v=PJqaitkYJN4>

מטלת צפייה: אתם חברים בפאנל המומחים בתכנית "המיזם".

כתבו 3 שאלות שתפנו אל בר בנוגע למיזם בדגש על התהליך שהניע.

2. שיח בקבוצות

שלב א - דיון בעקבות הצפייה: הצגת השאלות כחברים בפאנל מומחים בדגש על תהליך היזמות.
שלב ב- ניתוח מיזם של בי"ס (נספח ד' - כרטיס דיון לקבוצות, נספח ה' - מיזם לניתוח). כל קבוצה תתייחס למיזם אחר מתוך הארבעה המוצגים בנספח ה'.

3. במליאה -

- כל קבוצה תציג מסקנות על תהליך היזמות: השלבים, מה נדרש בתהליך זה.

- הצגת שלבי היזמות - נספח ו'

4. סיכום - חזרה למתנות ש"רכשו" בשוק היזמות והזמנת המשתתפים לשתף: מי אתם רוצים להיות עבור התלמידים היזמיים, כיצד אתם רוצים ללוות אותם בתהליך.

חלוקת תרשים של שלבי התהליך היזמי - נספח ו'.

נספח א' - תכונות היזם

מומלץ לגזור את התכונות ולהניח ב"שוק היזמות"

1. נחישות והתמדה
2. יש לו אומץ להעז
3. יוצר חזון וממוקד במטרה
4. רוצה ללמוד ולהתפתח
5. מאמין בעצמו וביכולותיו
6. יכולת להוביל
7. אופטימי
8. כישורים חברתיים ובינאישיים
9. נותן כבוד לזולת
10. יכול להקשיב
11. לוקח אחריות
12. יכול ונכון ללמוד ולהתמודד עם דברים חדשים
13. חדוות יצירה, יצירתיות
14. מוטיבציה פנימית, הנעה עצמית
15. להט
16. יכול לתכנן ולקבוע מטרות
17. גמיש ופתוח לשינויים
18. אחר

נספח ב' – היגדים בנוגע ליזמות

1. איתור צורך הוא שלב הכרחי בהתנעת יוזמה
2. תהליך יזמי מחייב למידה והתנסות
3. רק אנשים בעלי השראה וחזון יכולים להוציא רעיון יזמי מהכוח אל הפועל
4. כל ילד יכול להיות יזם
5. היזמות מאפשרת ביטוי אישי ייחודי לכל פרט או קבוצה בביה"ס
6. היזמות מאפשרת התפתחות אישית ומעורבות חברתית
7. יזמים הם אנשים שחולמים, שלא פוחדים להסתכן, שלא מקבלים את המציאות כפי שהיא, שרואים את ה"מחיר" ובוחרים "לשלם" אותו בכל מקרה (כנפיים של קרמבו)
8. יזם הינו אדם המחפש את השינוי, מוצא אותו ומנצל אותו כהזדמנות (פיטר דרוקר)
9. רעיון יזמי הוא רעיון ייחודי, פורץ דרך ועם זאת - בר-ביצוע
10. ליזמות החברתית מאפיינים משלה שהחשוב בהם הוא מימוש שליחות חברתית
11. היום כל ילד יכול להלחין יצירה לתזמורת פילהרמונית היישר מחדרו ובאמצעים פשוטים.
חשוב ללמד ילדים יזמות מגיל צעיר וללכת בעקבות תשוקותיהם
(ריי קורצוויל)
12. היזם מעריך את פעולותיו ולוקח אחריות על המעשים ועל התוצאות
13. הייה זהיר במעשים, אך נועז ונטול רסן בחלומות
(יאנוש קורצ'אק)
14. היזם מעלה חלופות לרעיונות בחשיבה יצירתית ובוחן אותן בחשיבה ביקורתית
15. על היזם להיות בעל ידע נרחב בתחום היזמות שבחר

נספח ג' - היבטים שונים ביזמות

גישה יזמית:

1. אמונת הפרט ביכולתו ובכוחותיו לעשות ולהשפיע על מהלך חייו ועל סביבתו.
2. עמדות כלפי שינוי, חדשנות, אתגרים, נטילת אחריות, עבודת צוות ועוד.
3. עניין בפתרון בעיות אמיתיות.
4. ערכים הומניסטיים-חברתיים.

ידע:

בתחום היזמות, כגון: זיהוי צרכים; מהלכי תכנון, פרסום, הערכה ועוד.
בתחום המיזם - לכל יוזמה תחום תוכן משלה המחייב למידה תוך איסוף נתונים וחקר.
בתחום האישי - על מנת שיוכל להגדיר לעצמו יעדים ולכוון את עצמו להשיגם עליו להכיר את נטיותיו וכישוריו.

עשייה:

1. ההתנסות היא הדבר החשוב ביותר בחינוך ליזמות.
2. היזם פועל להוצאת רעיונות מן הכוח אל הפועל.

חשיבה יזמית:

חשיבה יזמית הינה מכלול נהלים ופעולות מחשבתיות שאדם מבצע בתהליך היזמי.

הערכה-השבחה:

היזם נדרש למשוב מהסביבה לאורך כל התהליך לגבי בחירת כיוונים וזיהוי הזדמנויות ולצורך הערכה והשבחה של התהליך ושל המיזם.

עבודה בקבוצות – שלבי התהליך היזמי

שלב א' – דיון בעקבות צפייה:

"אתם יושבים בפאנל מומחים בתכנית "המיזם".

כתבו לפחות 3 שאלות שתפנו אל בר בנוגע למיזם בדגש על התהליך שלו.

שלב ב' – דיון בעקבות תמונה המציגה מיזם:

לפניכם תמונה המציגה צורך חברתי שעלה בקרב קבוצת ילדים והמיזם שהילדים פיתחו בעקבותיו.

נסו לחשוב על התהליך שעבר על הילדים בתהליך היזמות ולתאר אותו בשלבים.

נספח ה' - ניתוח תהליכי יזמות

הצעות למיזמים לבחינה. יש לחלק לכל קבוצה מיזם שונה.

הצורך: שמירה על איכות הסביבה.
המיזם: שימוש חוזר בתחפושות -
שוק תחפושות.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

הצורך: הפחתת מספר הכלבים הנטושים
בשכונה ומציאת בית חם עבורם.
המיזם: ארגון יום אימוץ כלבים בסיוע צער
בעלי חיים והקהילה.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

הצורך: שיפור אקלים הכיתה.
שיפור יכולת הלמידה ושיפור האווירה.
המיזם: "מפסיקול"-מכשיר להפחתת הרעש בכיתה.

הצורך: העלאת המודעות לתזונה בריאה,
לאור הכריכים שהתלמידים מביאים עימם לבית הספר.
המיוזם: הקצאת חדר בבית הספר והפיכתו למטבחון אשר בו:

- מתקיימת למידה על תזונה בריאה
- מכינים כריכים. כל שבוע כיתה אחרת נכנסת בסבב.

10 הכללים בתזונת נכונה לילדים ובני נוער

התהליך היזמי – ילדים יוזמים ומשפיעים

התהליך היזמי – ילדים יוזמים ומשפיעים

יש לנו רעיונות טובים שאנחנו רוצים לממש. כולנו רוצים להיות יזמים.
אבל איך הופכים ליזמים?
לפניכם סדרת פעולות שאותן כדאי לבצע בדרך.

2. איתור צרכים

איתור צורך/זיהוי הזדמנות

(חלום שרוצים להגשים, בעיה שרוצים לפתור, רעיון שרוצים לממש, צורך שרוצים לספק)

2. בחירת כיוון למיזם

העלאת מספר רעיונות, בחירה ברעיון אחד ובדיקת ההיתכנות שלו: האם הרעיון ניתן למימוש? האם יש כבר מיזם שנותן מענה מתאים?

3. בניית תכנית פעולה

מה נעשה?

למען מי/מה נעשה?

איך נעשה זאת? (פעולות, משאבים קיימים, משאבים שצריכים לגייס, חלוקת תפקידים, לוח זמנים)

אילו ערכים והתנהגויות נאמץ?

עם מה נידרש להתמודד? (קשיים, אילוצים, אתגרים)

מי יהיה שותף? (את מי נגייס?)

מה נראה/נקבל בסוף התהליך? (תוצר, אירוע חד פעמי, התנהגות)

מה נעריך? איך נעריך? מי יעריך?

4. ביצוע – הוצאה מהכוח אל הפועל

ביצוע השלבים שתכננו תוך בדיקה מתמדת של ההתקדמות: האם אנו בדרך להשגת המטרה?

5. הערכת התהליך, התוצר, המענה לצורך

האם השגנו את המצופה? (הבאת עדויות)